

Stezky historií Prahy 15

Vážení návštěvníci,
vítejte v Praze 15 na Stezkách historií Hostivaře a Horních Měcholup. Stezky vytvářejí dva okruhy, které se prolínají v symbolickém tvaru nekonečna na místě archeologické i přírodní památky hradiště Šance, nad Hostivařskou přehradou – stejně nekonečné je i pátrání v minulosti a objevování dávno zasutých i nových informací a zajímavostí, které najdete na jednotlivých informačních panelech.

Stezky Vás provedou po místech, spojených s dávnými i novějšími dějinami obou obcí, zmíní archeologická naleziště, upozorní na architekturu památkové zóny Staré Hostivaře či místo polního letiště v Horních Měcholupech. Seznámí Vás s významnými osobnostmi a informují o mnohých pamětihodnostech.

Stezky mají vlastní značení, každý okruh je asi 3 km dlouhý a má několik zastavení, která informují o nejbližších zajímavostech. Na stezky lze nastoupit kdekoliv v jejich průběhu, nejlépe u obchodního centra Park Hostivař – významné archeologické lokality, kde je zároveň i nejbližší zastávka MHD.

V rámci Prahy patří Hostivař k místům s nejstarší historií. Poprvé je zmiňována v písemných pramenech k roku 1068, ale doklady nejstaršího osídlení obce pocházejí již z mladší doby kamenné. K největším vzácnostem patří nejstarší dochované objekty – kostel Stětí sv. Jana Křtitele s nedávno objevenými freskami z konce 13. století, z doby posledních Přemyslovců, a Toulcův dvůr, původně tvrz ze 14. století. Stezka vede i po životních stopách nejvýznamnějšího rodáka, ministerského předsedy Antonína Švehly, a dalších osobností českého společenského života. Na trase najdeme také nejvýznamnější archeologickou památku Prahy 15 – pozdně halštatské hradiště z konce starší doby železné na ostrohu Šance nad Hostivařskou přehradou, kde se nachází altán s modelem hradiště a současně zde začíná druhá trasa po historii Horních Měcholup. Na dalších šesti zastaveních se odvíjí historie této původně malé vesnice s dvorem od pravěku až po nedávnou současnost.

Stezky vedou jak romantickými místy staré Hostivaře, které inspirovaly nejen malíře, ale i filmaře k natočení několika filmů, tak chráněným přírodním územím podél meandrů Botiče, lesoparkem podél největší vodní nádrže v Praze i ulicemi Prahy 15 a během vycházky je možnost několika příjemných zastavení k občerstvení.

Mnoho krásných zážitků na stezce historií a přírodou naší městské části Vám přeje

Ing. Pavel Klega
starosta Městské části Praha 15

Pravěká Hostivař

Údolí potoka Botiče a jeho blízké okolí patřilo k nejvyhledávanějším a nejhustěji osídleným místům od neolitu po všechna následující období pravěku až po raný středověk. Svědčí o tom početné archeologické lokality, jimž vévodí hradiště na vrchu Šance.

- 1. Mezi Švehlovou ulicí a Botičem** – rozsáhlá polykulturní lokalita s osídlením z různých období pravěku
- 2. Kolem ulice Strašnické** – polykulturní lokalita s osídlením z různých období pravěku
- 3. Trhanovské náměstí** – raně středověké pohřebiště
- 4. Ulice V Nové Hostivaři** – stopy osídlení z mladší doby bronzové
- 5. Toulcův dvůr** – stopy raně středověkého osídlení a gotická tvrz
- 6. Okolí Doupovské ulice** – žárové pohřebiště ze starší doby železné
- 7. Ulice Mezi Potoky a bývalá pískovna PRODOS** – rozsáhlá polykulturní archeologická lokalita s osídlením z různých období pravěku
- 8. Hostivařské hradiště** – hradiště ze starší doby železné

Kamenná bulava a kostěné nástroje a části keramických nádob ze sídlištního objektu štítarské kultury z pozdní doby bronzové (900–750 př. n. l.) z okolí Strašnické ulice (Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Výzkum zahloubeného objektu v okolí Parku Hostivař (Foto Archaia Brno o. p. s.)

Drobné zlomky keramiky z raného až vrcholného středověku z Toulcova dvora a jeho bezprostředního okolí (Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Kusy horniny spečené vysokým žářem souvisí patrně ze zánikem opevnění hradiště na přelomu starší a mladší doby železné na počátku 4. století př. n. l. (Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Stříbrné pozlacené spony zdobené vrubořezem z bohatého ženského hrobu z poloviny 6. století z doby stěhování národů, objeveného při stavbě dnešní ulice K Horkám v prostoru mezi jižním koncem ulice Mezi potoky a levým břehem potoka Botiče (Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Zmizelá Hostivař

Zaniklé budovy kolem Hostivařského náměstí a v Hostivařské ulici

Hostivařské náměstí leží na pravém břehu potoka Botiče, severně od kostela Stětí sv. Jana Křtitele, dominanty dnešní Vesnické památkové zóny Stará Hostivař. Podle nízkých čísel popisných původních, dnes již vesměs neexistujících, usedlostí a domů kolem dnešního náměstí je zřejmé, že tato oblast patřila k nejstaršímu osídlení historické obce Hostivař.

Náměstí se od své úpravy v roce 1927 až do roku 1940 nazývalo Husovo, poté v letech 1940–1945 Švehlovo a mezi léty 1945–1947 opět Husovo.

Hostivařská ulice se původně jmenovala Nádražní, vychází totiž z Hostivařského náměstí k severovému chodu, směrem k nádraží Hostivař. V letech 1927–1940 a 1945–1947, podobně jako náměstí, nesla název Husova a mezi lety 1940 a 1945 to byla ulice Pod akáty. V první polovině 80. let 20. století byla celá její jižní fronta až k ulici U Břehu zbořena a nahrazena novou výstavbou.

Ulice, které se říkalo Nádražní – dnešní Hostivařská v roce 1909

Jižní fronta Hostivařské ulice před zbouráním v roce 1984

Zmizelé hostivařské usedlosti na indikační skice Stabliniho katastru z roku 1841

Prostor dnešního Hostivařského náměstí a Hostivařské ulice na mapě z roku 1946

Akcíz

Hostivařské náměstí čp. 15 (nyní prázdný pozemek)

Pohled na objekt čp. 15 – bývalý Akcíz, rok 1970

1942. V roce 1929 byl majitelem usedlosti Benjamin Hlava, po němž se tomuto domu říkalo „Hlavova chalupa“. Během povodně v roce 1981 byl objekt zaplaven vodou z rozvodněného Botiče a poničen. V roce 1982 museli nájemníci vyklidit zdravotně závadné byty a v létě 1984 proběhla demolice všech objektů v čp. 15. Přes ulici stával do roku 2003 patník, kterému se rovněž říkalo Akcíz a možná plnil úlohu jakési hraniční čáry.

Kousek vedle hostince Budína stával tzv. Akcíz, kde se od roku 1922 při příjezdu do Prahy platilo clo – potravinová daň. Tato tzv. všeobecná potravní daň byla zavedena 25. června 1829 na hranicích tzv. uzavřených měst (tato hranice procházela od roku 1922 Hostivaři) jako spotřební daň při dovozu určitého zboží, zpravidla předmětů hromadné spotřeby. Zrušena byla roku

Kamenný patník, který stával naproti zbořenému Akcízu do roku 2003, pohled z roku 2002.

Patník a protilehlá budova Akcízu ležely na hranici, zvané potravní čára, a mezi nimi přes silnici asi bývala závořa.

Hostinec Na Budíně

(zvaný také U města Budína nebo Budín)

Hostivařské náměstí čp. 13 (nyní prázdný pozemek)

Chalupu čp. 13 vystavěl pravděpodobně kolem roku 1697, možná i dříve, řezník Daniel Jozífek. Od roku 1751 je uváděno, že se v ní nacházel „masný krám a pivní šenk“. V 19. století a první polovině 20. století byla patrová budova hostince, s jedním velkým sálem a jedním menším sálem v prvním patře, hojně využívána především pro spolkovou činnost, lidové veselice a jubilejní slavnosti. Také po 2. světové válce se zde tradičně odehrávala většina významných slavností v Hostivaři, většinou zakončených tanečními zábavami, a chodilo se sem do tanečních kurzů. V 50. letech minulého století byl nájemcem Budína řezník Václav Rys. Ještě v roce 1980 měla firma Elektropodnik hlavního města Prahy zájem budovu rekonstruovat, avšak z rozhodnutí ONV Prahy 10 byl hostinec Na Budíně v únoru 1984 zbořen.

Hostinec Na Budíně na Hostivařském náměstí v roce 1970

Rodný statek Antonína Švehly

(podle posledního majitele zvaný též Lustigův)

Hostivařské nám. čp. 2, stával v místě dnešního Hostivařského náměstí, zbořen byl v zimě na přelomu let 1972–1973

Pohled přes Švehlův statek, rok 1909

Statek čp. 2 je poprvé doložen v Pozemkové knize z roku 1567; jeho majitelem byl tehdy Martin Karoch. Roku 1696 se do gruntu přičlenil Matěj Berka a od této doby žilo na statku šest generací rodu Berků. Od roku 1812 se sňatkem stal statek majetkem rodiny Švehlovy původem ze Záběhlic a v roce 1873 se tu narodil Antonín Švehla (1873–1933), pozdější předseda vlády Československé republiky. Ve 30. letech 20. století převzal statek do vlastnictví Hugo Lustig a poté Oto Lustig, jeho poslední majitel před 2. světovou válkou. V roce 1939 byla na statek uvalena nucená správa židovského majetku a v roce 1945 přešel do národní správy. Statek postupně zchátral, v 70. letech 20. století byl zbořen a na jeho místě byly postaveny panelové domy.

Antonín Švehla
(*15.4.1873,
†12.12.1933),
v letech 1922–1929
předseda tří vlád
Československé
republiky

Pohled od jihovýchodu na bývalý Švehlův-Lustigův statek v roce 1966, v pozadí budova školy

Řeznictví Pátek

bývalé čp. 48/a v Hostivařské, dříve Husově ulici

Řeznictví Antonína Pátka stávalo na rohu Hostivařské, dříve Husovy, ulice a Hostivařského, dříve Husova, náměstí. Dům byl zbořen v roce 1984.

Pátkovo řeznictví ve 30. letech 20. století

Chudomelův statek

bývalé čp. 48/b v Hostivařské, dříve Husově ulici

Statek Antonína Chudomela v Hostivařské, dříve Husově, ulici sousedil s Pátkovým řeznictvím. Byl zbořen v roce 1984.

Chudomelův statek
v 70. letech 20. století

Radnice

bývalé čp. 125/6 v Hostivařské, dříve Husově ulici

Jednopatrový, zděný dům čp. 125/6, o půdorysu ve tvaru písmene L, byl vystavěn v roce 1893. Levá část přízemí tohoto "Obytného domu obce pražské v Praze XIII – Hostivaři" do roku 1956 sloužila jako dětské zubní středisko. Napravo bývaly provozní místnosti restaurace Na Radnici. V prvním patře, kromě bytových jednotek pavlačového typu, sídlila obecní veřejná knihovna a do roku 1922 i starosta a místní samospráva. Od roku 1922 zde byla Úřadovna vršovické radnice Prahy XIII a od roku 1960 Úřadovna ONV Praha 10. V roce 1984 byl objekt zbořen, aby ustoupil výstavbě panelových domů.

Pohled na bývalou budovu radnice z doby před rokem 1931

Restaurace Na Radnici

(zvaná také U Koruny, U Pokorných)

bývalé čp. 125 v Hostivařské, dříve Husově, ulici

Restaurace Na Radnici sídlila původně v pravé části přízemí domu radnice, v čp. 125 v Hostivařské, dříve Husově, ulici. Místními občany byla zvana také hostinec Na Koruně či U Koruny, anebo také U Pokorných podle posledního provozovatele restaurace, pana Josefa Pokorného. Restaurace byla v letech 1958–1959 rozšířena na celé přízemí domu a prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Patřila k ní také zahradní restaurace s kaštaný, ve dvoře objektu. V roce 1984 podlehla spolu s celou budovou radnice demolici.

Rok 1983, radnice před zbouráním

Restaurace Na Růžku

(jinak také Velkopopovická restaurace)

bývalé čp. 135, na rohu ulic Hostivařská, dříve Husova, a U Břehu

O této restauraci se zachovalo málo informací: odehrávaly se zde schůze ČSKHC – druhého hokejového klubu v Hostivaři, který vznikl v roce 1942 a do roku 1955 hrál na nedalekém hřišti v místě dnešní Švehlovy ulice, tzv. Pod Královkou. V 50. letech minulého století zde míval zkoušky spolek Smetana. Důvodem ke zboření budovy někdy v letech 1985–1986 byla, obdobně jako u radnice a celé jižní strany Hostivařské ulice, výstavba panelových domů, avšak i v době, kdy byly panelové domy již postaveny, budova ještě nějakou dobu stála.

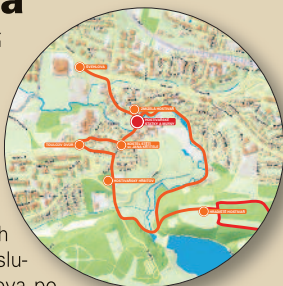

Restaurace Na Růžku, rok 1909

Hostivařské statky a mlýny

Vesnická památková zóna Stará Hostivař

První písemná zmínka o Hostivaři je uvedena v Kosmově kronice a váže se k roku 1068, kdy v blízkosti vesnice tábořilo vojsko bratrů knížete Vratislava II. Na počátku 12. století patřila ves vladykovi Hroznatovi. Podle tzv. Mnicha sázavského, jednoho z Kosmových pokračovatelů, darovala Hostivař se vším příslušenstvím roku 1132 zbožná Přibyslava, vdova po vladyku Hroznatovi, špitálu Sázavského kláštera. Z roku 1364 pochází zpráva o hostivařské tvrzi.

Sídelní vývoj Hostivaře můžeme sledovat již od roku 1567, kdy byla založena nejstarší dochovaná hostivařská Pozemková kniha. Tehdy do ní bylo zapsáno celkem 19 poddanských usedlostí. V dnešní ulici K Horkám v roce 1567 již stály a byly obydleny usedlosti čp.16, čp. 19, čp. 43 – 45, čp. 46 a čp. 47. Většina těchto usedlostí se dochovala do dnešních dnů a od roku 1993 jsou součástí památkově chráněné zóny Stará Hostivař.

Hostivařské usedlosti v místech dnešní ulice K Horkám v roce 1908

Hostivař na litografické pohlednici z roku 1903

Chalupnická čp. 39

V blízkosti areálu Stětí kostela sv. Jana Křtitele najdeme také klasicistní patrový objekt venkovské usedlosti v Chalupnické ulici čp. 39. Na domě je medailon připomínající katolického kněze a spisovatele Václava Beneše Třebízského (1849–1884), který býval hostivařským kaplanem. Objekt je rovněž součástí památkově chráněné zóny Stará Hostivař.

Chalupnická čp. 39

Koukalův statek K Horkám čp. 47

Usedlost je poprvé zmiňována v Pozemkové knize v roce 1567, kdy je držitelem gruntu po svém otci Martin Hoch. Novodobá podoba statku pochází z přelomu 18. a 19. století. Indikační skica Stablního katastru v roce 1841 zachycuje zhruba stejnou dispozici obytného stavení a chléva, velké stavení za dvorem bylo zbořeno, stodola má téměř čtvercový půdorys. Podle posledního nájemce je tento statek nazýván Koukalův. V současné době je v jeho prostorách hotel Selský dvůr, který zachovává tradici selského stylu.

Koukalův statek v roce 1958

Bývalý Koukalův statek po rekonstrukci, 2008

Statek Černých K Horkám čp. 46

Tato usedlost vznikla patrně již někdy koncem 14. století, pravděpodobně v souvislosti se zastavením poplužního dvora Petříkovi z Leštan v roce 1362. Poprvé je uvedena v Pozemkové knize roku 1567, kdy grunt koupil Petr řečený Pech. Ve Stablním katastru, v roce 1841, budovy odpovídají svým místem zhruba dnešnímu stavu. Barokní objekt, včetně fasád, prošel kolem roku 1840 celkovou úpravou. Na jednom z trámů se zachovalo datum 1838, na kolně je zachován letopočet 1875. Statek patřil prvnímu starostovi Hostivaře Vilému Prokešovi. V areálu je dnes jízdárna a stáje.

Statek Černých v roce 1985

Statek Černých, 2008

Švehlův statek

K Horkám čp. 45

Pozemek dnešního objektu čp. 45 tvořil kdysi celek s čp. 44, 43 a 134. Na jejich místě jsou původně zmiňovány dva grunty, jejichž založení souvisí patrně se vznikem hostivařské tvrze ve druhé polovině 14. století: v Pozemkové knize v roce 1567 je to poddanská usedlost Havla Hořejšího a v zápisu z roku 1571 dvůr, který „slove Štěpánovský“. Roku 1600 byly oba dvory spojeny. Při číslování v roce 1770 jednotlivé celky v rámci usedlosti dostaly čp. 43, 44 a 45. Mapa Stablního katastru v roce 1841 uvádí čtyři objekty zhruba v současné situaci. Dnešní budovy pocházejí většinou z konce 18. století. Postupné přestavby, zejména v roce 1932, zcela setřely jejich vnější historický vzhled. Později dostavěný dům čp. 134 a původní dům čp. 43, které patřily ke Švehlovu statku, byly v 70. letech 20. století při stavbě nové komunikace zbořeny. V letech 1881–1933 v tomto statku žil a zemřel prvorepublikový ministerský předseda Antonín Švehla.

Švehlův statek s mlýnem čp. 44 a domem čp. 134 v roce 1935

Švehlův statek a mlýn, 2008

Švehlův mlýn

jinak zvaný Hořejší nebo též podle posledního nájemce Zavadilův,
K Horkám čp. 44

Švehlův mlýn v roce 1930

Prostor dnešního čp. 44 je v Pozemkové knize v roce 1567 uveden jako součást poddanské usedlosti čp. 45 Havla Hořejšího. Anna Salomena z Bubna tu někdy v průběhu let 1623–1638 dala vystavět mlýn, který v roce 1770 obdržel samostatné čp. 44. V roce 1841 je ve Stablním katastru zachycen jako budova o dvou křídlech. Východní křídlo tvořilo mlýnici, západní část byla obytná, s branou v průčelí. Dnešní patrová budova, pocházející z 18. století a na počátku 19. století klasicistně přestavěná, odpovídá původnímu půdorysu mlýna ve tvaru L, vestavěného do ohybu náhonu, tvořeného ramenem potoka Botiče. V přízemí mlýnice je dochováno ocelové soukolí mlýna. V zahradě za mlýnem stojí památný strom – dub letní (*Quercus robur*), pod jehož korunou sedávali předseda vlády Antonín Švehla s prezidentem T. G. Masarykem.

Švehlův mlýn, 2008

Dvořákův statek K Horkám čp. 19

První zmínka o této usedlosti pochází z roku 1567, kdy je v Pozemkové knize jako její majitel uveden Jan Janda. Stabilní katastr v roce 1841 zachycuje tři objekty, odpovídající zhruba dnešnímu stavu usedlosti. Obydlí a sýpka jsou hodnotné stavby s klasicistními jádry. Celý objekt byl ve 20. letech 19. století přestavován, což dokládá letopočet 1829 na štítu fasády domu. V tomto

Dvořákův statek v roce 1930

Dvořákův statek, 2008

statku se narodil a žil katolický básník a spisovatel František Xaver Dvořák (*29. 11. 1858, †22. 11. 1939), kaplan u Nejsvětější Trojice v Praze na Novém Městě, profesor náboženství na Vyšší dívčí škole a přední představitel Katolické moderny.

Dolejší mlýn

podle posledního nájemce zván též Blažkův, K Horkám čp. 16

Dolejší mlýn, který měl mezi lety 1362 až 1567 ještě staršího předchůdce, je doložen poté, co se roku 1541 stal pánem hostivařské tvrze a vsi Jan Koutský z Kostelce. K roku 1567 je jako jeho majitel v Pozemkové knize uveden Matěj mlynář. Stabilní katastr v roce 1841 zde již zachycuje 4 objekty. Mlýn měl na severní straně náhon, vedoucí od Hořejšího mlýna. Podél náhonu stávalo obytné stavení a k němu kolmo přiléhala mlýnice. Obytná část byla tvořena dvěma spojenými patrovými budovami. Dnešní podoba objektu pochází pravděpodobně z roku 1829, jeho vstupní průčelí má klasicistní ráz. V areálu se dochovala sýpka s datem 1904 ve štítu. Celý objekt prošel v roce 2004 náročnou rekonstrukcí.

Dolejší mlýn v roce 1983

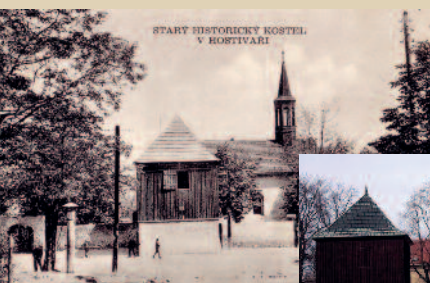

Dolejší mlýn po rekonstrukci v roce 2004

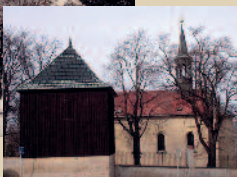
Kostel Stětí sv. Jana Křtitele

Kostel

Hostivařský kostel Stětí sv. Jana Křtitele, nemovitá kulturní památka a součást Vesnické památkové zóny Stará Hostivař, je písemně doložen až po polovině 14. století, avšak jeho stavební jádro je podstatně starší. Po posledních opravách kostela v roce 1984 je zřejmé, že dnešní půdorysná podoba chrámu, s výjimkou mladší vstupní předsíně a sakristie, pochází již z románského období, z doby kolem poloviny 13. století. V roce 2009 byl v interiéru kostela odkryt vzácně kompletní a vysoce hodnotný soubor nástěnných maleb z doby posledních Přemyslovců, obsahující zobrazení trůnícího Krista v mandorle, symboly čtyř evangelistů a mnoho dalších postav.

Kostel Stětí sv. Jana Křtitele se zvonicí v roce 1910 a dnes

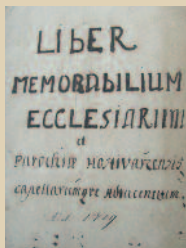
Nástěnné malby v interiéru kostela pocházejí z konce 13. století

Zvon Panny Marie ze zvonice v areálu kostela Stětí sv. Jana Křtitele

Zvonice

Součástí areálu kostela Stětí sv. Jana Křtitele je rovněž jedna z nejstarších dochovaných zvoníc v Čechách, původem pravděpodobně již ze 16. století. Dřevěná stavba na podezdívce stojí v rohu bývalého hřbitova. Její původní zvony z roku 1823 a 1853, zkonfiskované za 1. světové války, nahradily dva nové, ulité v roce 1957. První je zasvěcen českému patronovi sv. Václavu a druhý Panně Marii.

Farní kronika Hostivaře z roku 1709 (Foto Archiv kroniky MČ Praha 15)

Fara

Nejstarší zpráva o faře v Hostivaři pochází z roku 1352. Farnost zde působila nepřetržitě do třicetileté války, kdy byla opuštěna. V roce 1668 byla Hostivař jako součást purkrabského majetku přidělena do správy faráře staroměstského Týnského chrámu a poté františkánů u Panny Marie Sněžné. Po obnovení hostivařské farnosti v roce 1702 byla fara zřízena v domě čp. 21 v Domkářské ulici, který také patří do památkově chráněné zóny Stará Hostivař.

Toulcův dvůr

Toulcův dvůr Kubatova čp. 32

Dnešní Toulcův dvůr stojí na místě původní gotické tvrze ze 14. století, jejíž pozůstatky se dodnes dochovaly v budově sýpky v severovýchodní části dvora. Archeologické nálezy dokládají osídlení tohoto místa již ve 12.–13. století. První písemná zpráva o tvrzi pochází z roku 1362, kdy Sázavský klášter zaslal dvůr a osadu Hostivař vladykovi Petříkovi

Dnešní Toulcův dvůr v době kolem roku 1900, kresba J. Kubat

z Leštan, který se stal zdejšíým rychtářem a usídlil se na tvrzi. V první polovině 16. století byla tvrz renesančně přestavěna a roku 1577 koupil dvůr a tvrz nejvyšší purkrabí Vilém z Rožmberka, který zdejší hospodářství velmi pozvedl, takže zpráva z roku 1606 hovoří o dobrém stavu a bohatství tvrze a přiléhajícího dvorce. Právě z erbů Viléma z Rožmberka převzala MČ Praha

15 růží do svého znaku. Od roku 1783 patřila celá Hostivař, včetně dvora, pod zemskou správu.

Špýchar – bývalá gotická tvrz v roce 1970, před odhalením gotického portálu

u Českého Brodu, který zde hospodařil až do socialistického zestátnění statku v březnu 1949. Jméno tohoto váženého hospodáře nese areál dodnes. Od ledna 1996 tu působí Středisko ekologické výchovy hlavního města Prahy, které se zaměřuje na ožívování starých tradic a řemesel, včetně bohatého výukového a kulturního programu.

Po první světové válce byl dvůr zestátněn a nájemcem se stal pan František Toulec z Bylan

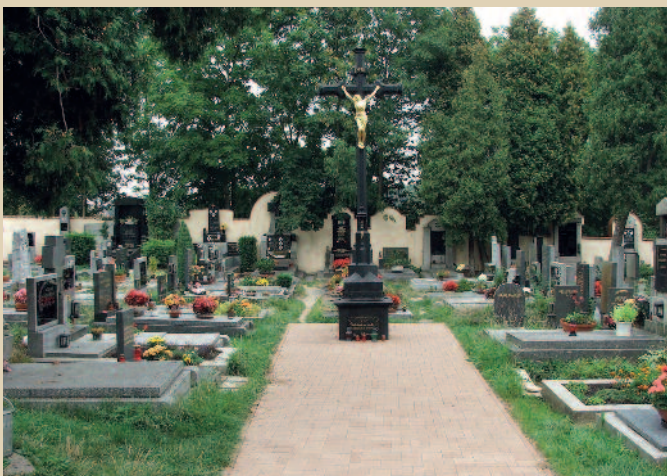

Gotický portál, odhalený ve zdivu budovy špýcharu asi v roce 1971

Hostivařský hřbitov

Hostivařský hřbitov

Původní hostivařský hřbitov se nacházel u kostela Stětí sv. Jana Křtitele v Domkářské ulici a byl zrušen za císaře Josefa II. Některé hroby s náhrobky odtud byly přeneseny na nový hřbitov, který byl v Hostivaři založen v 1. polovině 19. století. Dnes se rozkládá na ploše 0,44 ha a je rozdělen zdí na starší a novější část. Obě části hřbitova obsahují soubor secesních plastik z přelomu 19. a 20. století a hroby významných osobností, např. Antonína Švehly, F. X. Šaldy a F. X. Dvořáka. Vedle vlastního hřbitova se dnes nachází Čestný hřbitov – pietní místo s pomníkem padlým z I. a II. světové války.

Hostivařský hřbitov

Nejvýznamnější osobností, pohřbenou na hostivařském hřbitově, je Antonín Švehla (1873–1933), místní rodák, významný politik, ministerský předseda a přítel T. G. Masaryka, který se osobně dne 15. 12. 1933 zúčastnil jeho pohřbu. Hrob, včetně monolitu, byl upraven podle návrhu architekta Josepa Plečnicka

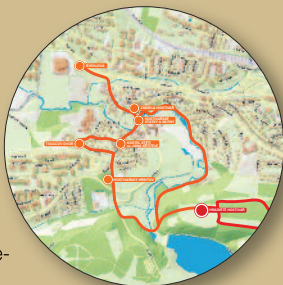

Čestný hřbitov

Hradiště Hostivař

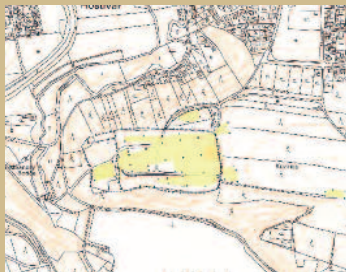
Hradiště Hostivař

Hradiště Šance v Hostivaři – chráněná archeologická památka – je zatím jediným hradištěm ze starší doby železné neboli halštatské na území dnešní Prahy. Rozkládá se na západo-východně orientované ostrožně, obtékané po úpatí ze tří stran výrazným meandrem potoka Botiče, nad nímž se před napuštěním Hostivařské přehrady tyčilo ve výšce 40 metrů.

Letecké foto hostivařského hradiště od jihozápadu
(Foto I. Benková, ÚAPPSC)

keramiky se existence hradiště datuje do průběhu pozdního halštatu, tedy do doby od poloviny 6. do počátku 4. století př. n. l. Na základě objevu keramiky ze střední doby hradištní (800–950 n. l.) v povrchových vrstvách zdejšího terénu lze předpokládat, že plocha hradiště byla osídlena i v raném středověku, avšak opevnění v té době obnoveno nebylo (podle M. Lutovského a L. Smejtky).

Průběh opevnění hradiště zpřesněný podle výsledků geofyzikálního průzkumu v roce 2008
(podle R. Křivánka, ARÚ AV ČR Praha, v. v. i.)

Nejlépe dochované těleso valu se nachází na severovýchodním nároží hradištní plochy
(Foto V. Čtverák, ÚAPPSC).

Mouchův mlýn

Mouchův mlýn na Botiči bývalé č. p. 49

Mouchův mlýn, pojmenovaný podle nejdéle zde působícího mlynářského rodu, byl postaven v roce 1733 jako třetí hostivařský mlýn, stojící o samotě za vsí. K roku 1739 je již doložen v Mouchově mlýně Martin Moucha, „mlynář z Velké Chuchle“, a jako mlynáři zde rod Mouchů působil až do roku 1803. Mlýn poté vystřídal několik dalších vlastníků, až jej jako letní sídlo pro celou rodinu koupil

Mouchův mlýn na mapě Prahy a okolí z roku 1934

JUDr. Otakar Hübschmann, advokát a v době před 1. světovou válkou poslanec ve Vídni

Architekt Bohumil Hübschmann – Hypšman

v roce 1914 JUDr. Otakar Hübschmann, v době před 1. světovou válkou advokát a poslanec ve Vídni. Po roce 1916 jeho bratr, významný pražský architekt Bohumil Hübschmann, mlýn přestavěl na zajímavou a prostornou vilu, užívanou Hübschmannovými až do roku 1960. Asi kolem roku 1955 byla ve mlýně zřízena restaurace, která ale pak byla i s mlýnem znárodněna. 230 let dlouhá historie Mouchova mlýna skončila v roce 1963 jeho demolicí a zatopením při stavbě Hostivařské přehrady.

Mouchův mlýn před zbouráním, asi rok 1962

Lesopark

Hostivařský lesopark, s hustou sítí cest a rekreačními loukami, vznikl v 60. letech minulého století. Hlavní zalesňování bylo provedeno mezi lety 1959–1964. Stráně nad nynější Hostivařskou přehradou byly zalesněny jako protierozní opatření již počátkem 20. století, avšak při výstavbě Hostivařské nádrže v letech 1961–1963 byla část těchto lesů zatopena. Současná rozloha lesoparku činí 146,9 ha, z toho lesní porosty zabírají rozlohu 114,7 ha. Nejvíce zastoupenými dřevinami jsou dub letní a zimní, borovice lesní, lípa srdčitá a modřín evropský. Věk porostů je 40–60 let. Louky, vodní plochy

a cesty zabírají 32,2 ha. Lesní pozemky o rozloze 82,9 ha jsou v majetku hl. města Prahy a 64 ha patří soukromým vlastníkům.

Pohled na hradiště a okolní lesopark od západu, rok 1930

Pohled na údolí a hradiště od západu, rok 1930

Kozinec, Varta, Bosákovník

Výrazné návrší o nadmořské výšce 314 m n. m., zvané Varta nebo také Kozinec, se rozkládá nad pravým břehem Botiče mezi Horními Měcholupy a Hostivaří. Na jeho nejzápadnějším konci se nacházejí pozůstatky pravěkého hradiště. V souvislosti s Hostivaří je roku 1130 zmiňována ves Bosákovice, která však dosud nebyla lokalizována. Víme jen, že ještě koncem 19. století byl jeden starý les na stráních pod hradištěm nazýván Bosákovník.

Kozinec a Varta na indikační skice stabilního katastru z let 1840–1842

Na Šancích

Pionýrský tábor

Dne 1. června 1973 byl Na Šancích na jihozápadním konci dnešní Turínské ulice otevřen pionýrský tábor původně s dvou-lůžkovými domečky se stříškou, později se čtyřlůžkovými chatičkami, hlavní budovou a 2 tzv. teskodomy. V letech 1973–1980 se v areálu tábora uskutečnilo na Den dětí celkem sedm ročníků Pionýrských olympiád. V roce 1998 byl původní pionýrský tábor převeden do majetku MČ Praha 15, která roku 2004 zahájila jeho revitalizaci a přeměnu na sportovně rekreační areál.

Prostor bývalého
pionýrského tábora
Na Šancích před
revitalizací, rok 1999

Pionýrský tábor Na Šancích, rok 1973

Areál Na Šancích (dříve eRZet) v roce 2007

Letecký pohled na pionýrský tábor Na Šancích, rok 1975

Katamaran – Želva

Po hladině Hostivařské přehrady po jejím napuštění v roce 1963 jezdila pravidelná doprava – vyhlídková rekreační loď zvaná Želva. Jako původně kyvadlová doprava do Petrovic pak jezdila pod Pionýrský tábor Na Šancích, tam obracela a měla zastávky u obou pláží. Loď kotvila pod hrází u domku pana Šubrta. Nástupní molo bylo vlevo, asi 80–100 m od přehradní hráze, pod současnou asfaltovou cestou a vedly k němu schody.

První loď Želva I byla starší a hranatá; jezdila asi dvě a půl sezóny a po zadření motoru byla vyměněna. Druhá loď Želva II měla oblejší tvary a vešlo se do ní asi o 10 lidí víc. Jejím kormidelníkem byl pan Karel Říha z Hostivaře. V neděli Želva jezdila od 10 do 17 hodin a v týdnu měla jen 2–3 jízdy. Byla v provozu od roku 1964 asi do roku 1976. V letech 1978–1985 pak kotvila

u pláže a sloužila jako šatna plavčků.

Hostivařská přehrada s katamaranem Želva, rok 1972

Vyhlídková rekreační loď Želva II

Vinice nad Hostivařskou přehradou

Poloha vinice na tzv. Směrném územním plánu z roku 1964

Na svazích nad Vinným potokem, jehož dnešní název zní Botič, existovaly vinice bezpečně ve 13. století. Vinice v okolí tehdejší Prahy zpočátku obhospodařovaly kláštery, vyšehradská kapitula, pod kterou patřila i Hostivař, a pražské proboštství. Za vlády císaře Karla IV. byly do Čech dovezeny špičkové odrůdy vinné révy z Rakouska a Burgundska a vydána nařízení, která prosazovala zakládání vinic

v okruhu tří mil od Prahy a zajistila jejich osvobození od daně. Po zpusťování v době husitských válek byly vinice opět obnoveny na svazích Nového Města, Nuslí, Strašnic, Vínohrad, Vršovic, Záběhlic, Hostivaře (pomístní název části lesoparku zněl „Na vinici“) a Petrovic. V 17. století během třicetileté války byly vinice v okolí Prahy v podstatě zničeny a zkázu dokonal na přelomu 19. a 20. století vpád révokaze. Ve svahu nad hostivařskou přehradou jsou dodnes znatelné terénní stupně bývalé středověké vinice.

V terénu patrné stopy bývalé vinice nad hostivařskou přehradou

Veronské náměstí

Pravěké Horní Měcholupy a Petrovice

Městskou částí Praha 15 protéká potok Botič, po Berounce druhý největší přítok Vltavy. Jeho údolí a blízké okolí patřilo k nejvyhledávanějším a nejhustěji osídleným místům již od pravěku. Také na území Horních Měcholup a Petrovic pravěké osídlení sledovalo tok Botiče. Svědčí o tom především početné archeologické nálezy v prostoru bytových komplexů sídliště Horní Měcholupy – Petrovice.

1. **Mezi ulicemi Boleveckou a Neapolskou** – polykulturní lokalita s osídlením z doby bronzové a starší doby železné
2. **Pod Vartou** – polykulturní lokalita s osídlením z různých období pravěku, od paleolitu po dobu železnou
3. **Dobrá voda** – rozsáhlý sídelní areál neolitické kultury s vypíchanou keramikou
4. **Okolí Edisonovy ulice** – sídliště kultury knovízské z mladší doby bronzové
5. **Křimická ulice čp. 122** – hromadný nález bronzového kruhu a hřiven únětické kultury ze starší doby bronzové
6. **Plynojem** – zlomky pravěké keramiky
7. **V Sedlišti** – nevýrazné stopy eneolitického osídlení

Keramická mísa knovízské kultury z mladší doby bronzové, Bolevecká a Neapolská ulice
(Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Neolitická a eneolitická keramika, Dobrá Voda
(Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Štípané a broušené kamenné nástroje a kostěné šídlo keramiky z polohy Dobrá Voda v okolí dnešních ulic Jakobiho, Frostovy a Kurčatovovy
(Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Vzorky mazanice s otisky prutů ze stěn dřevohlinitých domů, Dobrá Voda
(Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Kamenné drtidlo k drcení obilí na mouku, Dobrá Voda
(Foto Muzeum hl. m. Prahy)

Historická obec Horní Měcholupy

V roce 1654 jsou ve vsi Horní Měcholupy doložena čtyři jména místních obyvatel, k roku 1660 je to již 9 majitelů usedlostí a dva chalupníci. Od té doby počet domů i obyvatel postupně narůstal, až v roce 1978 to bylo 242 popisných čísel s 914 obyvateli. Původní náves obce Horní Měcholupy se nacházela mezi současnými ulicemi Milánská, Boloňská a Ravennská až do roku 1978, kdy bylo zbořeno 29 rodinných domků kolem návsi, vystěhováno 140 obyvatel a zahájena výstavba sídliště Horní Měcholupy – Petrovice. Centrem současných Horních Měcholup se stalo Veronské náměstí. V roce 1990 se Horní Měcholupy staly samostatnou Městskou částí Praha – Horní Měcholupy a po připojení katastrálního území Hostivaře byla takto zvětšená městská část roku 1994 přejmenována na Městskou část Praha 15.

Historická obec Horní Měcholupy na indikační skice stabilního katastru z let 1840–1842

Vznik sídliště Horní Měcholupy – Petrovice

Podrobný územní plán obytného souboru „Horní Měcholupy – Petrovice“ byl zpracován a schválen tehdejší Radou Národního výboru hlavního města Prahy v roce 1975. Na demolici původní zástavby roku 1978 navázala výstavba sídliště v letech 1978–1991. Jeho realizace byla rozčleněna do 12 stavebních celků, které kromě bytových objektů obsahovaly jesle, mateřské a základní školy i další objekty technické a občanské vybavenosti. Jejich součástí byl i obchodní dům Máj, otevřený roku 1991 na původním Frunzeho náměstí, od roku 1993 nesoucím jméno Veronské náměstí.

Plán sídliště Horní Měcholupy – Petrovice z roku 1975

Veronské náměstí, rok 1999

Veronské náměstí

Novou dominantou sídliště Horní Měcholupy – Petrovice se stala stavba č. 0105 „Centrum – Veronské náměstí“, která vznikla v letech 2004–2006. Celý areál tvoří pět samostatných celků, obsahujících byty a prodejní i kancelářské prostory. Vlastní plocha náměstí, včetně parku, nabízí prostor pro odpočinek a relaxaci.

Výstavba objektů na Veronském náměstí v letech 2004–2005

Dům s pečovatelskou službou

V rámci dostavby sídliště Horní Měcholupy – Petrovice byla Městskou částí Praha 15 realizována stavba Domu s pečovatelskou službou (DPS) v letech 1996–1998. V lednu 1999 bylo otevřeno Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci a v roce 2000

Před výstavbou Domu s pečovatelskou službou, červen 1985

Dům s pečovatelskou službou, v roce 2009

v jeho těsném sousedství „Zahrada klidu“ podle projektu Ivy Zemanové. Během roku 2001 vzniklo také administrativní zázemí pro vedení DPS a Sociálně ošetrovatelská jednotka původně se 14 lůžky, dnes s 37 lůžky, v bývalých jeslích Parnská. V roce 2013 zařízení doplnil Senior park s prvky na cvičení.

Stavba Domu s pečovatelskou službou, rok 1996

Park u hasičské zbrojnice

Zmizelé Horní Měcholupy

Horní Měcholupy na plánu Prahy z roku 1938

Původním centrem obce Horní Měcholupy bývala do roku 1978 návěs, která se nacházela v prostoru mezi současnými ulicemi Milánská, Boloňská a Ravennská. Na západní straně návsi byl rybník, nedaleko pomník padlým a zvonička. Směrem k východu se návěs zužovala a zde jí dominovala brána do areálu hornoměcholupského statku – dvora, vedle nějž stál deputátní dům pro ubytování zaměstnanců dvora.

Hornoměcholupská návěs v roce 1908 a 1975

Pomník padlým z 1. a 2. světové války

Dne 3. června 1923 se v Horních Měcholupech konala slavnost odhalení pomníku padlým z 1. světové války, který byl postaven na rohu ulic Milánská a Lochotínská. V 60. letech, při stavbě nové silnice (dnešní Milánská ulice), byl pomník přestěhován na místo o 150 metrů východněji, kde stojí dodnes.

Hornoměcholupská návěs s pomníkem padlým v 70. letech 20. století

Železniční zastávka Horní Měcholupy

Železnice, bývalá dráha císaře Františka Josefa, procházela obcí již od roku 1871. V roce 1905 bylo schváleno vybudování osobní zastávky Horní Měcholupy. Dne 14. února 1926 byly zahájeny práce na stavbě čekárny a úpravě okolí a již 15. května 1926, ráno v 6 hodin zde zastavil první vlak „s velkým nadšením a jásotem obecnstva“. Pokladna s čekárnou byla jen u koleje ve směru do Prahy. Až v roce 1960 bylo postaveno nástupiště i pro opačný směr. V roce 2005 byla zastávka kompletně zrekonstruována.

Pohled na původní kamenný most přes železnici poblíž zastávky v Horních Měcholupech, rok 1934

Nejstarší fotografie zastávky v Horních Měcholupech

Zastávka Horní Měcholupy, rok 1975

Fotbalová hřiště

Fotbalisté S. K. Horní Měcholupy na nejstarším hřišti, rok 1935

Fotbalový klub „Hornoměcholupský S. K.“ byl založen 1. května 1932. Jeho první hřiště bylo mezi ulicemi Kožlanská (dříve Na hřišti) a Holoubkovská. Na začátku války, v letech 1940–1941 bylo hřiště rozparcelováno na rodinné domky. Druhé hřiště vzniklo během protektorátu za vsí mezi polní cestou na hřbitov do Petrovic a starou silnicí do Uhříněvsi. Třetí hřiště bylo zřízeno hned po válce za restaurací U Nykodýmů, přibližně v místě před dnešním obchodem Na Vartě. Později i toto hřiště ustoupilo výstavbě rodinných domků. Čtvrté hřiště bylo vytvořeno za bývalým dvorem (dnes KC Varta), v místě dnešního školního hřiště u ZŠ Křimická. Koncem 70. let, ještě před zahájením výstavby sídliště a základní školy, bylo hřiště přemístěno popáté, do dnešních míst. V prostoru současného sportovního areálu SK Horní Měcholupy v Hornoměcholupské ulici č. p. 300 nachází jedno travnaté hřiště, a druhé (od září 2001) s umělým trávníkem a umělým osvětlením a zázemím pro sportovce.

První fotbalové hřiště v Horních Měcholupech

Zbrojnice Sboru dobrovolných hasičů Horní Měcholupy

Od založení SDH Horní Měcholupy v roce 1898 do října 1950 byla jako hasičská zbrojnice používána upravená stodola v usedlosti č. p. 6, která stávala v místě dnešní školky Boloňská. Dne 1. října 1950 byla do užívání předána garáž, přestavěná ze stájí, v témže objektu. Od roku 1964 hasiči sídlili ve svépomocně přestavěné hasičské zbrojnici až do její demolice

Členové Sboru dobrovolných hasičů Horní Měcholupy, kolem roku 1920

v roce 1980 a poté 6 let přebývali v provizorní plechové hale bez vytápění, v místě dnešní pošty v Milánské ulici. V roce 1986 získal Sbor dobrovolných hasičů v objektu u fotbalového hřiště při Hornoměcholupské ulici garáž, sklad a šatnu, které si jeho členové opět sami rozšířili, avšak prostory byly stále nevyhovující. Dne 30. září 2010 byla slavnostně otevřena nová hasičská zbrojnice v Holoubkovské ulici č. p. 323 s potřebným zázemím.

První hasičská zbrojnice v Horních Měcholupách

Druhá hasičská zbrojnice po úpravě

Cvičení hasičů na hřišti za hostincem u Nykodýmů, rok 1953

Hasiči na návsi, rok 1955

Polní letiště v Horních Měcholupech

Dne 23. září 1938 byla v Československu vyhlášena všeobecná mobilizace. Veškeré letecké síly byly následně odeslány na svá distribuční letiště: 40. letka 4. leteckého pluku byla spolu se sesterskou 41. a 42. letkou dne 23. září 1938 odeslána na polní letiště v Horních Měcholupech, kde se měla stát součástí protivzdušné obrany hlavního města Prahy a bránit město před leteckými útoky. Polní letiště se nacházelo na louce za obecní zástavbou, přibližně v prostoru vymezeném dnešními ulicemi Kaznějovská, Ejpovická, Janovská, Hornoměcholupská a železniční tratí. Mezi

Velitelem letectva 1. armády k 30. 9. 1938 byl brigádní generál Karel Janoušek. (Podle J. Rajlichy)

ulicemi Kaznějovská, U Statku, Kožlanská (dříve Na hřišti) a Holoubkovská (dříve Uhříněveská) byla na fotbalovém hřišti uskladněna vojenská technika (nákladní auta) a v dlouhých bednách pravděpodobně náhradní vrtule pro letadla.

Letadla 4. leteckého pluku – letadla označená písmeny F, A a D byla v Horních Měcholupech. (Vojenský historický ústav)

I/4. polní peruč V Horních Měcholupech

V Horních Měcholupech působila I/4. polní peruč stíhací s krycím jménem „Kašpar“, vedená velitelem podplukovníkem letectva Josefem Hamšíkem. Pobočníkem velitele byl poručík letectva Viktor Kašík. Celkem bylo v Horních Měcholupech 33 stíhaček B-534 a 55 pilotů. Častým průletům rychlých německých průzkumných letadel ale rychlost československých stíhaček nevyhovovala. Po podepsání Mnichovské dohody dne 29. září 1938 byl vydán rozkaz k návratu na stálou mírovou základnu do Kbel dne 5. října 1938.

Podplukovník letectva Josef Hamšík, velitel I/4. stíhací peruč v Horních Měcholupech (Podle čas. Letectví 2/1946)

Prostor bývalého polního letiště v roce 1968

Přibližně v místě polního letiště z roku 1938 se o 30 let později opět vyskytovala vojenská technika, ale tentokrát okupačních vojsk Varšavské smlouvy. Invaze „spojeneckých armád“ do Československa obsahovala 500 000 mužů, 6 300 tanků a 800 letadel. Tanky okupantů „parkovaly“ v místě dnešní Janovské a Hornoměcholupské ulice.

Rok 1968, tanky okupačních vojsk Varšavské smlouvy v místech dnešní Janovské ulice v Horních Měcholupech.

Z historie společenského života v Horních Měcholupech

Doklady společenského života v Horních Měcholupech jsou velmi staré. Již v roce 1415 se tu poprvé připomíná krčma – „taberna in Micholup“. Zápis v roce 1439 potvrzuje pronájem měcholupské krčmy a placení ročního úroku z ní. V roce 1765 se uvádí u pravděpodobného budoucího čp. 5 – Šťastný Josef, hospoda a u čp. 13 – Vord Martin, hostinec. V roce 1862 majitel měcholupského dvora Josef Lustig přikoupil hospodářství čp. 12 s pohostinskou živností, a parcelu od čp. 4, aby rozšířil dvůr. Hostinec bez polí koupil Jan Nykodým. Roku 1868 koupil Kamil Bellot, majitel petrovického dvora, „hořejší hospodu“ od manželů Šťastných, ale ta byla zbourána asi v roce 1870.

Hostinec U Hervertů

dnes Restaurant U Čouků, čp. 72 v Uhříněveské, dnes Holoubkovské ulici

Byl postaven Antonínem Hervertem jako druhý hornoměcholupský hostinec

Pohled na hostince U Hervertů a v pozadí U Nykodýmů, rok 1938

s velkým sálem a slavnostně otevřen 1. května 1933. V říjnu 1937 vznikl v jeho prostorách vlastenecko-podpůrný spolek Obec ba ráčníků. Spolek měl divadelní odbor, který na pódium v sále nebo na přilehlé zahradě, sehrál mnoho divadelních představení. Mezi oblíbené taneční zábavy U Hervertů, v období první republiky, patřily tzv. Zástěrkové, které do roku 1948 pořádala Obec Baráčníků. Dále zde působil Dělnický divadelní spolek a mnoho let byl sál útočištěm i pro Místní sdružení chovatelů hospodářského zvířectva. Antonín Hervert byl v letech 1931–1944 starostou obce, a tak objekt sloužil také jako radnice a knihovna a v roce 1945 jako místní národní výbor. Od roku 1951 asi 4 roky užívali objekt vojáci, kteří stavěli protiletadlový bunkr v prostoru Na Kozinci. Baráčníci zde ještě v roce 1963 oslavili své 25. výročí. V současnosti je sál využíván na taneční odpoledne a slavnostní setkávání Klubu důchodců. Sbor dobrovolných hasičů Horní Měcholupy zde v roce 2008 oslavil 110 let svého trvání a Obec Baráčníků tady dne 7. listopadu 2011 znovu obnovila svoji činnost.

s velkým sálem a slavnostně otevřen 1. května 1933. V říjnu 1937 vznikl v jeho prostorách vlastenecko-podpůrný spolek Obec ba ráčníků. Spolek měl divadelní odbor, který na pódium v sále nebo na přilehlé zahradě, sehrál mnoho divadelních představení. Mezi oblíbené taneční zábavy U Hervertů, v období první republiky, patřily tzv. Zástěrkové, které do roku

Představení divadelního spolku Baráčníků Muzikantská Liduška, rok 1941

U Čouků, v pozadí U Nykodýmů, 60. léta 20. století

Hostinec U Nykodýmů bývalé čp. 12

Hostinec U Nykodýmů stával v místě dnešního parkoviště u obchodu Na Vartě. Byl to první hostinec v Horních Měcholupech, totožný s krčmou zmiňovanou v archívních pramenech. Hospodu zakoupil v roce 1862 Jan Nykodým. Jeho rod ji provozoval až do znárodnění v roce 1948, ale i poté zde byli v pronájmu. Hostinec „U Nykodýmů“ po

Budova hostince U Nykodýmů, rok 1975

nástavbě v 30. letech 20. století, získal v prvním patře i společenský sál a stal se současně kulturním centrem všeho dění v Horních Měcholupech. Dne 2. prosince 1898 tu byl ustaven Sbor dobrovolných hasičů Horních Měcholupy, kteří zde měli i spolkovou místnost. Odehrávaly se zde schůze,

Představení divadelního spolku K. H. Borovský v roce 1937

každoroční slavné hasičské plesy, ale i pouťové (27. června), posvícenské (28. října) a další taneční zábavy. V roce 1903 byl založen Dělnický podpůrný a vzdělávací spolek Pokrok, dne 10. listopadu 1918 vznikla tělocvičná jednota Sokol, dne 1. května 1932 tu byl založen Fotbalový klub Hornoměcholupský S. K. a dne 9. prosince 1933 na slavnostním koncertě U Nykodýmů vznikl Okrašlovací spolek. Od svého vzniku v roce 1936 tu působil Ochetnický divadelní spolek Karel Havlíček Borovský. Poslední představení Zlý jelen se konalo v listopadu roku 1950. V letech 1979–1984 sloužil objekt ještě jako Místní národní výbor a poté byl na konci roku 1984 zbořen.

Dožínková slavnost v Horních Měcholupech v roce 1940

Oslava 50. výročí založení Sboru dobrovolných hasičů v sále hostince U Nykodýmů v roce 1947

Z historie obce Horní Měcholupy

První zpráva z roku 1293 zmiňuje Alberta z Měcholup, kněze u sv. Jiljí na Starém Městě pražském, který pravděpodobně pocházel z místního vladyckého rodu v dnešních Dolních Měcholupech. První zápis o samostatné obci spadá do roku 1353, kdy pražský měšťan Fridolín Pfeffer prodal dvorec situovaný v Malých Měcholupech – "in Mecholup

Minori" Mikuláši Klementerovi. Historie Dolních a Horních Měcholup se prolíná v hospodářském dvoře a obytné tvrzi z roku 1364, které náležely přednímu pražskému měšťanu Jakeši Rechcerovi. V roce 1382 byl majitelem tvrze Prokop Bohuslavův ze staroměstského měšťanského rodu Olbramoviců a od něj pochází i spodní pole pravé poloviny štítu současného znaku Městské části Praha 15. Postupem doby se z vesnice Horní Měcholupy stalo sídliště s více než 13 tisíci obyvatel. Na

místě původního dvora s tvrzí z poloviny 14. století dnes stojí kulturní dům Varta. Věž dvora, novogotickým cimbuřím připomínající zámeček, byla dlouho dominantou Horních Měcholup, v roce 1983 však ustoupila výstavbě panelového sídliště a na jejím místě dnes stojí administrativní budova s přilehlým sálem a restaurací.

Pohled na hornoměcholupský dvůr – zámek z roku 1917

Pohled do dvora, rok 1978

Stavba Kulturního domu Varta v místech bývalého dvora, rok 1986

Zvonička

Po roce 1880 dal majitel měcholupského dvora, krajský hejtman baron Ludvík Malovec z Hradce Králové, postavit na návsi zvoničku s malým zvonem (stávala nedaleko pomníku padlým). Vydržela tam necelých sto let, do roku 1978, kdy původní náves s desítkami domů podlehla demolicí, kvůli výstavbě panelového sídliště. V listopadu 1989 byla obci předána nová zvonička od akademického sochaře Antonína Hepnara, která nyní stojí v Křimické ulici, tedy na jiném místě.

Zvonička na hornoměcholupské návsi v 70. letech 20. století

Nová zvonička, postavená v Křimické ulici

Z historie veřejné správy v Horních Měcholupech

Zrušení vrchnostenské správy v roce 1849 umožnilo připojení petrovické části k Horním Měcholupům a obec tak měla 17 popisných čísel. Škola byla nadále v Petrovicích, pošta v Hostivaři a farní správou obec náležela k Uhříněvsi. Po zániku starých krajů byly Horní Měcholupy převedeny z kraje Kouřimského do nově vytvořeného kraje Pražského. V roce 1850 patřily k říčanskému soudnímu okresu a českobrodskému okresnímu hejtmanství. V roce 1890 tu žilo 244 obyvatel v 31 obytných domech. Starostou byl Ludvík Kolben, nájemce petrovického velkostatku. Po vzniku republiky převzal starostenský úřad Jan Holý. Roku 1920 se staly Horní Měcholupy samostatnou obcí, která do roku 1949 patřila do nově vytvořeného okresu Praha-východ. V roce 1968 byly připojeny k hlavnímu městu Praze a staly se součástí správního obvodu Praha 10.

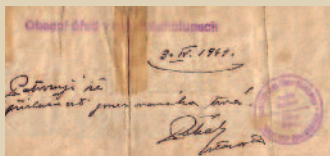
Razítko Obecního úřadu
Horních Měcholup z roku 1891

Razítko Obecního národního výboru
z roku 1945

Razítko Obecního úřadu Horní
Měcholupy z roku 1923

Protektorátní dvojjazyčné razítko
Obecního úřadu Horní Měcholupy z roku 1941

První starostové Horních Měcholup

Prvním starostou samostatné obce Horní Měcholupy byl domkář Josef Procházka a po něm byl zvolen Antonín Řehák. Obecní úřad sídlil v jeho domě čp. 39 v Dlouhé, později Příčné a nyní Kaznějovské ulici. Od roku 1931 byl na 13 let ustanoven starostou Antonín Hervert, který v roce 1933 postavil nový hostinec, jenž sloužil rovněž jako radnice. Na konci války se na krátký čas vrátil do funkce starosty Antonín Řehák.

Antonín Řehák starší,
velitel Sboru
dobrovolných hasičů
a starosta obce Horní
Měcholupy

Antonín Hervert, majitel
hostince U Hervertů
a v letech 1931–1944
starosta Horních
Měcholup

Po 2. světové válce

Po válce byl v roce 1945 v domě U Hervertů ustaven Místní národní výbor (MNV) v čele s Václavem Soukupem. Od roku 1946 sloužila jako úřadovna MNV jedna místnost v domě Františka Nováka v čp. 34. Tam se přestěhovala i agenda obecního úředníka Pavla Marhoul, který do té doby vydával potravinové lístky v domě čp. 91, a obecní archiv od bývalého starosty Antonína Řeháka. Po roce 1950 byl v „akci Z“ postaven domek MNV vedle bývalé pastoušky v čp. 6, v ulici proti statku a po jeho demolici v roce 1979 přesídlil MNV do domu U Nykodýmů čp. 12 (stával v místě dnešního parkoviště u obchodu Varta), kde se úřadovalo až do jeho zboření v roce 1984. V září 1984 byl MNV přestěhován do provizorní budovy TJ Horní Měcholupy na Hornoměcholupské č. 300.

Úřední hlavička MNV Horní Měcholupy v roce 1948

Úřad MNV sídlil od roku 1946 v domku pana Nováka v čp. 34 (první zprava).

Radnice po roce 1989

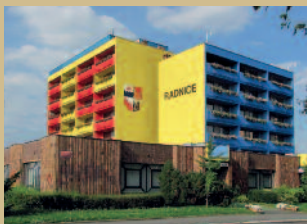

Sídlo úřadu Městské části Praha – Horní Měcholupy v Ovesné ulici, rok 1993

Stavba objektu ubytovny podniku KABLO v ulici Boloňská 478/1 v roce 1988

1994 rozhodlo Zastupitelstvo hl. m. Prahy o zřízení nových městských částí Praha 11 až 15. Pro Horní Měcholupy to znamenalo, že byly spojeny s Hostivaří do nové Městské části Praha 15. Pro městský úřad byl na podzim roku 1994 koupen objekt v Boloňské čp. 478/1, který měl v tu dobu krátkou, ale už pestrou minulost. Po zakoupení městskou částí byl objekt zrekonstruován na kanceláře úřadu, který od 1. ledna 1995 začal vykonávat státní správu na území Prahy 15. Dne 21. září 1995, po přestěhování z prostor v Milánské čp. 409, byla radnice Městské části Praha 15 slavnostně otevřena pro veřejnost.

Radnice Městské části Praha 15, rok 2014

Bývalý plynojem v Horních Měcholupech

Plynojem v plynárně v Horních Měcholupech byl největším nadzemním plynojemem všech dob v českých zemích i bývalém Československu a současně patřil k největším plynojemům tohoto druhu na světě. Uveden do provozu byl počátkem roku 1968 a sloužil na uskladnění 300 000 m³ svítiplynu. Byl postaven v pořadí jako třetí suchý plynojem na území Prahy (po plynojemů v Michli a ve Vysočanech). Byl vysoký

Letecký pohled na plynárnu v Horních Měcholupech s dominantním objektem plynojemem, rok 1975

106 m (tedy o 40 m vyšší než Petřínská rozhledna), měl průměr 67,6 m a dno zaujímal plochu 3 500 m². Plášť plynojemem tvořil celosvařovaný mnohostěn o 24 stěnách a hmotnost celé jeho ocelové konstrukce byla 3 184 tun. Pro různé závady a v souvislosti s postupující záměnou svítiplynu za zemní plyn byl v roce 1981 provoz hornoměcholupského suchého plynojemem zastaven a plynojemem byl rozebrán. Jeho demolice byla sama o sobě významným technickým dílem. Plášť plynojemem byl rozebírán od spodu a pomocí hydraulických zdvihadel postupně spouštěn dolů. Vrchní část plynojemem byla využívána ještě nějaký čas na skladiště a později byla i tato zbývající část rozebrána a odvezena do šrotu.

Plynojem čněl vysoko nad domy v Horních Měcholupech, rok 1975

Zbývalá vrchní část plynojemem v roce 2001, před stavbou Golfu Hostivař

VEDOUcí REALIZAČNíHO TÝMU

Michal Fraunterka, radní MČ Praha 15

TEXTOVÁ A OBRAZOVÁ NÁPLŇ

Mgr. Miroslava Šmolíková, Muzeum hlavního města Prahy

Marie Zdeňková, kronikářka MČ Praha 15

ODBORNÁ SPOLUPRÁCE

Ing. Čeněk Čišecký, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i

PhDr. Vladimír Čtverák, Ústav archeologické památkové péče středních Čech

PhDr. Zdeněk Dragoun, Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v hlavního městě Praze

RNDr. Roman Křivánek, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i

PhDr. Mária Maták, Národní památkový ústav – územní odborné pracoviště v hlavního městě Praze

Mgr. Petr Meduna, Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i

FOTOGRAFIE

Mgr. Irena Benková, PhDr. Vladimír Čtverák, PhDr. Martin Gojda,

Marie Zdeňková, Archaia Brno o. p. s.,

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.,

Muzeum hlavního města Prahy, Národní muzeum,

Není-li uvedeno jinak, použité fotografie a reprodukce pocházejí z Archivu kroniky MČ Praha 15

ARCHITEKTONICKÉ ŘEŠENÍ

akad. arch. Miloslav Čejka

akad. arch. Karel Lapka

GRAFICKÉ ŘEŠENÍ A PRODUKCE VÝROBY

Jiří Sušanka, Pompei s.r.o.

MODEL HRADIŠTĚ

akad. mal. Tomáš Rafal

Mgr. Jakub Rafal, akad. soch. a rest.

VÝROBA ARCHITEKTONICKÝCH PRVKŮ

Jiří Šedivý – VŠEBYT

Všeobecná stavební společnost s.r.o.

P R A H A

15

stezka
historii
Hostiváře

SVĚHLOVA

ZMIZELÁ HOSTIVÁŘ

HOSTIVÁŘSKÉ
STATKY A MLÝNY

TOULCŮV DVŮR

KOSTEL STĚTI
sv. JANA KRŤEILE

HOSTIVÁŘSKÝ HRBITOV

HRADIŠTĚ HOSTIVÁŘ

400 800

P R A H A

15
stezka
historii

Homich
Měcholup

1200

2000 m

